

28 At si omnes socii pro utilitate societatis operam & industriam adhibuerint, non habebitur ratio an quis plus laboraverit, ut majorem lucri portionem percipiat. Pichard, cum aliis *ubi proxime*. Quid si unius socii filii laborarent, tradit Tusch, *sup. concl. 287. num. 27.*

29 Est animadvertendum, quod æqualitas societatis non consistit in indivisibili, sed habet latitudinem, sicut in emptione, aliisque contractibus; nam cum in ipsa non solum interveniat pecunia, sed etiam industria sociorum, & aliquando res aliæ, ut naves, quæ ad commercium deservire solent quoad æstimationem earum nil certi statui potest, quæ pendet ab arbitrio, & consensu contrahentium, ut per magis, aut minus varietur: unde pacta societatis servari debent, nisi de inæqualitate aperte constituerit, *l. 4. in 10. p. 5. l. Si non fuerint 29. pro soc. Molin. sup. disp. 415. n. 2. Pichard. in princ. n. 26. ubi quod licet in foro externo sociis se invicem decipere, Inst. de societ. idem pactum inæqualitatis in illo sustinebitur, quod in foro animæ censetur injustum. Idem Pichard. num. 25.*

Verf. Quintò infertur.

30 In societate expressa bonorum omnium, quæ & futura undecumque quæstia continentur, nisi de lucri, & damni divisione convenerit, illud pariter distribuitur, quanquam socii non æqualiter contulerint, & in pactum deducere id licebit Molin. *disp. 412. n. 1. Tusch. lib. 5. concl. 283. n. 55. Trullench. sup. lib. 7. cap. 24. dub. 3. num. 1. Bonac. de contract. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 2. Dissentit Ant Gom. *variar. lib. 2. cap. 5. num. 5. cui accedit Osuald. lib. 13. cap. 16. finem versus.* Imò & patrimonialia ipsa, sive capitalia, etsi inæqualia sint, societate soluta æquis portionibus unâ cum lucro dividenda scripsit ex D. Covar. *hic*, & aliis Trullench: quod verum puto si ita convenerit, non aliâs ut sentiunt Gomezius, ac Osualdus. Adde Menoch. *de arbit. cas. 127. numer. 2.**

31 Præterea hac in societate nihil refert, an aliquis ex sociis plus expenderit pro familiæ amplitudine, aut industria plus acquisierit, quia pro virili æqualis inter socios divisio fiet, Greg. Lop. *in l. 6. gloss. 1. tit. 10. p. 5. Tusch. sup. num. 12. 13. Trullench ubi proxime. Hev. Bolaños comm. terrest. lib. 1. cap. 3. num. 9. Menoch. sup.*

Ibi: An ex bonis societatis.

32 Quidam sentiunt, filia unius ex sociis non deberi dotem ex bonis communibus societatis universalis, sed esse patri imputandam, nisi aliud convenerit inter socios Molin. *disp. 421. num. 4. Azeved. in l. 9. num. 23. tit. 9. lib. 5. Recop. & alii apud Cevall. com. cont. com. q. 189. Contrarium docent Gregor. Lop. ubi proxime, Donell. lib. 13. cap. 16. ubi Osuald. Bolañ. num. 8. Menoch. sup. num. 3. Villal. *Errat. commun. opin. lib. 5. num. 108. de quo latè Tusch. lib. 5. concl. 285. à num. 15. qui pro utraque sententia fundamenta, & sequaces expendit. Idem quod de dote respondendum erit de aliis sumptibus in honorem filiorum, vel ut bonis imbuantur literis factis, ex l. Socius pro socio, §. 1. pro soc.**

Verf. Sextò poterit ex his.

Hæc pactio, ne conferens industriam solum ad damnum teneatur, inutilis est prorsus, quia ex natura contractus nunquam hic pecuniæ ab alio collata periculum sustinet, juxta opinionem communem, quæ est *sup. num. 16. 20.* Ac etiam idem pactum nihil operabitur ex sententia D. Covar. & sectantium, si industria, & labor non æquivaleret pecuniæ contributæ, cum nulli periculo subdatur qui industriam confert, sicut nec de capitali quicquam capere potest. Solum igitur proderit præfata conventio, cum industria, & pecunia coquantur, quo casu periculum, & damnum pro proportionem ad conferentem industriam spectat: quæ omnia D. Præses edocuit *sup. n. 2.* Sed hoc casu, ut conventio iniqua non sit, opus erit, quod industriæ æstimatio excedat valorem pecuniæ: sic talis excessus compensabitur pacto favorabili relevante industriam à damno; alioquin eveniret, ut inter æqualiter conferentes inæqualis fieret distributio, quod fraternitas socialis non patitur, ut adnotatur *sup. num. 24. & 25.* Nec mirum est, imò plerumque contingit, ut pluris ad societatem habeatur industria, quam est pecuniæ capitale, *lege Si non fuerint 29. §. Ita coiri, ff. pro socio, ibi: Plerumque enim tanta est industria socii, ut plus societati conferat, quam pecunia.*

Ex parte verò conferentis pecuniam talis conventio, ne damnum sustineat, & de lucro capiat, iniqua censetur; nam salva sorte, lucrum saltem incertum stipulatur, quod est contra naturam societatis. Cancr. *variar. part. 3. cap. 7. num. 51. idem communiter reprobat, ut prænotatur sup. num. 22. nisi adhibitis conditionibus, de quibus mox cum D. Covar. dicendum. Licet autem pacta inæqualitatis non vitient societatis contractum, qui expulsis illis, boni viri arbitrio ad æqualitatem reducitur, Osuald. d. cap. 5. ad fin. aliud tamen respondendum viderur de hujusmodi societate, ac similibus, quæ usuræ suspicionem præferunt, ex præciato Sixti V. decreto, ejusmodi contractus expressè prohibente.*

Ibi: Fateor equidem, hunc sensum.

Casus, ni fallor, qui deciditur *in d. l. Si non fuerint, §. Ita coiri*, talis est. Duo parem pecuniæ quantitatem ad societatem exhibuerunt, sed unus solus negotiationis pondus assumpsit eo pacto, ut damnum, si contingeret, non sustinens, lucri portionem pro virili caperet, unde nulla inter socios resultat inæqualitas; quia cum socius negotiaturus in industria plus conferat, plus commodi percipere æquum est, atque ita absque periculo capitalis lucrum sperat, illudque periculum alter socius sustinet, qui minus, scilicet solum pecuniam contribuit: sic pariformiter conferunt, si periculum damni, & opera socii sunt ejusdem æstimationis, alioquin quoad excessum oriretur inæqualitas, & hoc aperitissime illa textus verba demonstrant: *Si tanti sit opera, quanti damnum est.* Nam si negotiator socius non conferret pecuniam, ut æqualitas servaretur, opus foret ut opera non solum damno, sed etiam pecuniæ ab altero exhibita æquivaleret: sed quia uterque pariter in pecunia contribuerat, duntaxat æstimatio industriæ, ac laboris cum periculo

fortis

fortis, data æqualitate compensatur. Ne autem aliquid iniquitatis sub ea pactioe latere videretur, subjicit Consultus quantum intersit ad augmentum societatis industria, quantisque laboribus, ac periculis qui negotia exercent, se exponere soleant ob commune sociorum bonum, quapropter eos relevari à periculo capitalis, iniquum haberi non debet. Adde Narbon. *in l. 15. gloss. 2. num. 12. tit. 18. lib. 5. Recop.*

Ad Num. 4.

36 Fas est tradere negotiatori pecuniam in societatem, itaut illa semper conferenti sorte certam quantitatem in singulos annos ex negotiatione dominus pecuniæ percipiat, nulli subjectus periculo. Hæc ut licite fiant triplex sub uno contractus celebratur, societatis, assecurationis capitalis; & assecurationis lucri. V. g. dedit Titius mille commercium facienti, qui centum quinquaginta quotannis lucrari posset præter suæ industriæ, & laboris stipendium: deinde convenit, ut negotiatori astringeretur ad centum præcisè solvenda annuatim, sive plus, sive minus lucraretur, domino pecuniæ fortis periculum sustinente: tandem mercator promittit, se capitale, dirempta societate, redditurum, ejus periculum in se transferens, modò quinquaginta duntaxat singulis annis pendere teneatur. Hi contractus, qui inter diversas personas sunt proculdubio permixti, cum uno eodemque negotiatore absque scænoris labe poterunt celebrari, si assecurationis pretium justum constituatur, nec fraus usuraria misceatur.

37 Hanc contrahendi formam licitam profiterentur Card. Lugo *de just. & jur. disp. 30. sect. 4. num. 4. Molin. sup. tract. 2. disp. 417. Less. lib. 2. cap. 25. dub. 3. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 24. dub. 2. Bonac. de contract. disp. 3. quest. 6. punct. 3. num. 8. Azor. Instit. moral. lib. 9. cap. 3. q. 7. Dian. part. 1. tract. 8. de contract. resol. 30. Leotard. de usur. quest. 31. à num. 12. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. q. 5. n. 1929. & 1933. cum seqq. Scaccia de commerc. §. 3. gloss. 3. ex num. 35. Marefcot. *variar. lib. 2. cap. 133. num. 21. Narbon. in l. 5. gloss. 2. ex num. 7. tit. 18. lib. 5. Recopil. Mozz. de contract. tit. de societ. rubr. de natur. societ. num. 11. Morla Empor. Jur. tit. 8. q. 25. num. 30. Pichard. in §. De illa, n. 21. Instit. de societ. Carval. de judic. tit. 3. disp. 7. num. 17. ubi alii. Quam adeo communem sententiam refutant aliqui, quos refert Leotard. n. 12. præsertim Parlador. *quotid. lib. 2. cap. 2. num. 10. Felician. de societ. cap. 19. ex num. 24. objicientes Bullam Sixti V. de qua supra.***

38 Ut autem hoc negotiationis genus licite exercetur, opus non est quod triplex contractus expressim celebretur, sufficereque pecuniam bona fide mercatori numerari, ut actus eo modo, quo legitime fieri possit, perficiatur, & ita ferè semper in praxi contingit, cum timorata conscientia viri peritos consulunt, an liceat pecuniam sic utiliter collocare? Quibus duntaxat responderetur, licere; modus tamen contrahendi non aperitur. Tutius erit, ne generetur scandalum, tres illos contractus explicitè inire. Trullench *num. 2. Leotard. n. 20. Carval. num. 21. Less. num. 31. Narbon. num. 48. Dian. resol. 31. & alii.*

39 Sunt nonnulla omnino observanda, ut talis contractus absque labe usurarum celebretur, de quibus Gait. *ex num. 1934. Leotard. num. 169 &*

cæteri ex præcatis. Ubi autem requisita ad justificationem concurrunt, hujusmodi societatis, & assecurationis contractus expedit frequentari, tum ad communem commercii utilitatem, tum ad animarum securitatem, ut probat Less. *n. 33.*

Illud omittendum non est, quod inæqualitas ex pacti in societate contingens, debet reformari arbitrio boni viri, etiam si contrahens profiteatur se donare socio excessum quemadmodum in venditione non impeditur læsus agere, tametsi asseveret se donare quod infra, vel ultra justum pretium convenit. Ita Ursill. *ad Afflict. decis. 58. num. 5.*

Ad Num. 5.

Nauticum scænus est usura trajectitiæ pecuniæ, quæ ad ultramarinam regionem deferebatur, creditore periculum navigationis sustinente, *l. 1. de nav. scæ. Cujac. ad eum tit. in Cod. Uvelembec. in paratit. ibi.* Illud Romanis, Græcis, variisque gentibus in usu fuisse constat, ut ex Budæo *lib. 1. de Assè, & aliis observat Leotard. de usur. q. 23. num. 1.* Jure Civili etsi aliæ usuræ coarctarentur ad modum legibus præscriptum, de nauticis liberè stipulari licebat, quæ etiam si excederent fortis quantitatem, exigebantur. Utrumque autem fuit à Justiniano temperatum, qui constituit & quod usura maritima ad centesimam restringeretur, & ne ultra duplum posset extorqueri, *l. Eos 26. §. In trajectitiis, C. de usur. novell. 110. de usur. nautic. novell. 138. ne usur. exced. dupl. Cujac. ad tit. C. de nav. scæ. Petr. Gregor. *syntagm. lib. 22. cap. 3. num. 44.* Unde nautica usura centesima vulgò nuncupatur. Gloss. *in l. 1. C. de nav. scæ. Molin. sup. disput. 304. num. 16. Uvelembec. ubi proxime, Less. de just. & jur. lib. 2. cap. 20. dub. 4. num. 33. Leotard. ubi nuper, Petr. Greg. qui & alia de hoc scænore tradit n. 46.**

De interpretatione capitis *Naviganti, de usur. 42* varia ediderunt plurimi, ut Molin. *disp. 318. n. 6. Less. sup. dub. 13. num. 116. Leotard. d. q. 23. à princ. Morla Emp. Jur. tit. 8. q. 25. n. 22. Fachin. controvers. lib. 2. cap. 48. Narbona in l. 15. gloss. 2. à num. 16. tit. 18. lib. 5. Recop. Roderic. de ann. redditib. lib. 3. quest. 5. num. 52. cum seqq. Scaccia de commerc. §. 1. q. 7. ampliat. 8. num. 52. Hermos. *in l. 10. gloss. 4. ex num. 260. tit. 1. p. 5. Barbosa collect. d. cap. Naviganti, num. 2. apud quem, ac Leotard. plures alii. Non defunt qui putent, literam textus diminutam, addentes negativam, atque ita Pontificem nauticum scænus approbasse, quod communiter refutatur. Vide Barbof. *sup. Narbon. n. 17. & alios.***

Verf. Primum quidem.

Hic intellectus à cunctis generaliter rejicitur præcatis.

Verf. Secundò text. in d. cap.

Inter cæteras interpretationes hæc verior, ac communior habetur, quod scilicet *in d. cap. Naviganti*, prohibetur ne quis mutuo pecuniam præstet ea conditione, ut ipse pro certo pretio pecuniæ creditæ periculum maritimum sustineat, aliàs minimè mutuaturus. Non tamen interdicitur, quod mutuarius ultrò cum ipso creditore assecurationis contractum celebret, affumente illo

22 Novæ Additiones ad D. Covarruvias

pro pretio iusto periculum pecuniæ, vel mercium, quas credidit. Ita cum D. Covar. Molin. n. 2. & 4. Less. Fachin. Morl. ubi proximè, Bonacin. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 5. num. 2. Hermos. num. 262. Petr. Navar. de restitut. lib. 3. cap. 2. num. 343. Sarmient. selectar. lib. 7. cap. 10. n. 10. Roderic. num. 62. Narbon. num. 22. qui plurimos referunt, Scaccia de comm. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 8. num. 43.

44 Hæc licet in se vera sint, mens Gregorii IX. ea fuisse videtur ad extirpandas fœneratorum fraudes, ut in foro externo talis contractus usurarius præsumatur, nisi aliud appareat. Consule Molin. Barbof. Hermos. ubi proximè, Strac. de affectuat. in præfat. num. 32. Roder. num. 60. Scacc. num. 502. Leotard. n. 19.

45 Non tamen usurarius censetur, qui cum pecuniam ad commercium haberet paratam, eam mutuo dedit, adigens mutuatarium, ut cum ipso contractum affecutionis ineat, aliter non mutuaturus; nam ratione lucri cessantis poterit pacisci de certa quantitate pro periculo, quod in se suscipit pecuniæ trajectitiæ, vel mercium quas credidit modò non superet quod verosimiliter lucraretur ex negotiatione alia: quod usu receptum Hispani, Gadibus, aliisque in bætica portubus, ubi commercium Indicum frequentatur: nec hoc nauticum fœnus, quod loco interesse veri subrogatur Gregoriana afficit constitutio. Molin. d. disp. 3. n. 3.

Verf. Tertio tamen Hadrianus.

46 Hadriani intellectus hic ab omnibus communiter reprobatur, ut videre licet apud nuper laudatos num. 42. & notat Leotard. num. 13. Ad illa quæ pro ejus sententia expenduntur, vide sup. cap. 1. num. 18. 20. Leotard. de usur. quest. 16. & concessio quod non committatur usura ex pacto, quo debitor nullum sentit incommodum, huic controversiæ adaptari non posset, quia fortè magis expediret mutuatarium sustinere periculum, quam pretium pro illo transferendo solvere creditori; & tunc aliquid probaret Hadrianus, cum debitor cum tertio affecutionem esse contracturus. Sed nec hoc casu admittitur Hadriani intellectus per D. Covar. & alios, quia admittitur mutuatarium libertas contrahendi quocum sibi placuerit, quod ad usuram sufficit, ut fert communis.

Verf. Quantum verò ad restitutionem.

47 Creditor qui debitorem compulit ratione mutui, ut pretium periculi, quod suscepit, constitueret, ante impletum contractum obligationem teneret remittere. Morla sup. num. 22. Sed num quod jam perceperit, reddere compellatur, arduæ quæstionis est. Negant cum D. Covar. communiter Theologi, ut Molin. num. 5. Bonacin. d. punct. 5. num. 3. Salas cum aliis de usur. disp. 23. num. 4. Ratio potissima est, nam etsi perperam egerit, justè tamen percepit pretium periculi, cui se exposuit, argumento legis 4. §. Sed & quod meretrici, de condit. ob turp. caus. Quod declaratur, nisi pretium excedat periculi æstimationem, ac de illo est detrahendum quod bono viro videatur pro coactione ad contrahendum cum creditore, quod est pretio æstimabile.

48 Rursus alii sentiunt, creditorem nihil retinere posse de pretio periculi, quod acceperit, Strac. sup.

num. 30. & 33. Morl. ubi proximè, Lancelot. de Canon. Instit. tit. de usur. §. ult. Leotard. latè probans d. q. 23. à num. 15. ubi eo nititur fundamentò, quod cum sit contractus usurarius, nihil ex eo lucrari fœneratori permittitur, qui sibi imputare debet cur periculum jure prohibente suscepit ultrò, & avarè.

Tertia est sententia, quæ sic distinguit: Aut debitor erat cum aliquo affecutionis contractum celebraturus de pecunia, quam mutuo accepit, vel non, quia suo periculo eam vehendam apud se constituerat. Priore casu non oneratur creditor restituendi obligatione: posteriore tenetur restituere quicquid pro periculi pretio ceperit. Ita Ludovic. Lop. de contract. lib. 2. cap. 16. verf. Hanc autem sententiam.

Quæ sanè distinctio potest maritò amplecti, ut præcedentes invicem pugnantes concilientur opiniones; nam prima D. Covar. & sequacium procedit cum mutuatarium aliàs erat soluturus pretium periculi, quod in alienum transferre decreverat; unde nullum patitur ex coactione creditoris detrimentum, nisi privationem libertatis ad contrahendam affecutionem cum quolibet; & hoc, quod est æstimatione dignum, tenebitur creditor refarcire boni viri arbitrio, quod D. Covar. & alii concedunt omnes.

Secunda Leotardi, & cæterorum obtinebit quoties mutuatarium periculum sustinere volens, cogitur per mutuantem illud transferre, pretio constituto; quia nisi interveniret usurarii coactio, debitor quod pretii nomine exsolvit, lucraretur, cum pecunia affecuta salva in portum destinatum (ut supponitur) pervenisset; unde creditor hoc lucrum, quod sibi extorsit fœneratitia pactione, restituere mutuatarium compelleretur: nec habenda est ratio periculi quod ipse perperam suscepit, ut prædiximus n. 48.

Præfata distinctio non obest, imò favet quod pro opinione D. Covar. adducitur, ac refert Leotard. num. 10. de illo qui mutui causâ astringit mutuatarium, ut triticum suum ad ejus molendinum mittat molendum; nam etsi usuram committere censetur, justam pro molitione acceptam mercedem non restituit: quod ita verum habet, quia eandem alibi erat soluturus; alioquin si non esset triticum moliturus, aut gratis molere posset mutuatarium, usurarius etiam mercedem molitionis reddere teneretur, quia ex fœneratitia conventionem hoc damnum intulit debitori, quod refarcire debet, etsi nihil usurpaverit, inspecto locationis contractu: quod pariter in nostro casu affecutionis contingit. Vide Pat. Molin. disp. 309. n. 9. & 15.

Verf. Secundò constat.

Nauticum fœnus jure Pontificio non sublatur docet noster Præses, at non pauci dissentiant, ut Molin. d. disp. 318. num. 6. in fin. Zerol. prax. Episcop. part. 1. verb. Contractum, verf. Urget quis, Strac. sup. num. 27. Scacc. d. ampliat. 8. num. 52. & alii plures, quos congerit, ac sequitur Leotard. d. q. 23. n. 3. Sed pro conciliatione dicendum, fœnus extirpatum, quatenus jure civili permittebatur tam pro usu pecuniæ, quam pro periculo maris centesimam usuram exigere; non quoad justum affecutionis contractum, ex quo licet periculi pretium capere pro pecunia, aut mercibus, quæ ultra mare transferuntur. Molin. ubi proximè,

Varias Resolut. Lib. III. Cap. II. 23

proximè, Roderic. sup. lib. 3. q. 5. num. 63. Navar. Manual. cap. 17. num. 285.

Verf. Tertio deducitur.

54 Ut pretium periculi justè percipiatur, opus non est ut recipiens operam exhibeat pro securitate pecuniæ, vel mercium quæ ultra mare deferuntur; sed sufficit obligatio ad solvendam earum æstimationem si perierint, ut constat ex Strac. tract. de affectuat. Cur. Philip. part. 2. lib. 3. cap. 14.

Ad Num. 6.

55 Hac in quæstione quadruplex reperitur opinio. Plerique asserunt, fas esse quod fidejussoris merces percipiatur. Navar. Manual. cap. 17. num. 285. Gait. de credit. cap. 4. num. 1138. Cenc. de censib. decis. 141. num. 1. Cancr. variar. part. 2. cap. 5. num. 118. Gregor. Lop. in l. 1. gloss. 4. tit. 12. p. 5. Carleval. de juric. disp. 8. sect. 3. n. 25. Felician. de censib. lib. 2. cap. 5. num. 20. Mantic. de tacit. convent. lib. 16. tit. 8. num. 2. Strac. de affectuat. in præfat. num. 45. Mathienz. in l. 1. gloss. 8. num. 63. tit. 11. lib. 5. Recop. Menes. in l. 2. num. 27. C. de rescind. vend. & plures, quos hi referunt, ipsique suffragatur lex 3. ibi: La quinta razon es, si la muger recibiese precio por la fiaduria, &c. tit. 12. p. 5. l. Antigua 23. C. ad Vellejan.

56 Ex contrario non pauci sentiunt, non licere fidejussori ex officio, quod ab amicitia, & gratia procedit, lucrum quærere. Hering. de fidejuss. cap. 26. ex num. 119. Roderic. de ann. redditib. lib. 2. q. 12. num. 8. Osuald. lib. 15. cap. 48. Caldas in l. Si curatorem, verb. Sua facilitate, n. 96. C. de in integr. restit. præter laudatos per Leotard. de usur. q. 23. n. 30.

57 Quidam cum D. Covar. distinxerunt, ut imminente periculo ex fidejussione, permitatur pretium accipere; aliàs non liceat. Caroc. de locato, part. 2. quest. 7. tit. de fidejussore, num. 3. & 5. Morl. Empor. fur. tit. 8. quest. 25. num. 33. Bæza de inop. debit. cap. 5. ex num. 25. Leotard. cum aliis sup. num. 32. & 34. qui num. 38. probat, semper in dubio fidejussorem periculofam præsumi ob varios, subitofque fortunæ eventus. Cenc. de censib. decis. 141. num. 4.

58 Theologi denique communiter proximam distinctionem expressim impugnantes, docent remoto omni periculo, actum ipsum, quem exercet fidejussor, pro alio se obligans, esse pretio æstimabilem, quod licitè exigitur. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 319. Less. in simili tract. lib. 2. cap. 20. dub. 13. num. 111. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 26. dub. 2. num. 5. Bonacin. de contract. disp. 3. q. 3. punct. 1. n. 111.

59 Quæ opinio (quam etiam tenent Cenc. de censib. q. 52. num. 7. Mantic. sup. lib. 6. tit. 6. n. 6. Rota divers. decis. 679. num. 2. part. 1.) omnino amplexanda uti verior; nam cum actus se obligandi onerosus censetur, quem nullus pro alio exercere tenetur, cur non licebit pro fidejussione pretium exigere, quod vetitum non reperitur, sicut in mutuo, maxime quando semper quale periculum saltem remotè inest. Nec refert, quod fidejussio ab amicitia originem trahit, & ideo gratuita esse debeat, ut ait Leotard. ubi proximè, quia & depositum ab amicitia procedit, §. Præterea, Instit. quib. mod. re contrah. oblig. & gratuitum sui naturâ censetur: attamen depofi-

tatio non est vetitum pro custodia mercedem percipere, l. 1. §. Si quis servum, ff. de positi. cap. Bona fides, cod. tit. similiter licet feudum, quod à liberalitate, ac benevolentia provenit, suâ naturâ sit gratuitum, domino non prohibetur aliquando pretium capere, ut prænotatur sup. cap. 1. num. 92. Licebit ergo ex fidejussione lucrum quærere, sed modicum valdè, ubi nullum periculum immineret. Molin. n. 2. & alii Theologi.

Ubi merces intervenit, mandatum quod ex fidejussione gratuita contrahitur, transit in aliam speciem contractus, scilicet innominati, vel illi similis, juxta formam conventionis. Caroc. n. 10. quoniam non alienum, sed proprium negotium egit. Bæza num. 24. ex quo inferit, quod poterat addici pro debito creditori, à quo liberalis fidejussor eximebatur. Hinc etiam descendit, ut ex fidejussoris auxilium, quod fidejussoribus competit, illi qui pro pretio intercessit, denegetur. Barbof. collect. cap. 2. n. 10. de pignor.

Cavendum tamen est, tum ne excogitatis fraudibus sub prætextu fidejussoris fœneratitia pravitatis simuletur, ut admonet Molin. n. 3. Navar. d. cap. 17. n. 285. tum ne iniquitas in excessu mercedis versetur, quæ facile exerceri poterit in eos, qui ut sibi creditâ pecuniâ subveniant fidejussoribus egent, in quo si læsio intervenerit, dabitur locus remedio legis 2. C. de rescind. vendit. sicut ex aliis adnotavi sup. lib. 2. cap. 3. n. 3.

Ad Num. 7.

De pacto legis commissoria acturo expedit observare, nullam extitisse legem publica auctoritate conditam, quæ ita vocaretur, sed conventio ipsa, cum contrahentes se obligant, lex dicitur in præsentem, & ita frequenter usurpatur, l. Contractus 24. ibi: Legem enim contractus dedit, de reg. jur. l. Veteribus 40. de pact. ibi: In quorum fuit potestate legem apertius conscribere. Ubi Gloss. verbo Legem, Cujac. in l. fin. de contr. empt. Quæ lex, seu pactio tam in venditionibus, quam in pignoris constitutione adhiberi solet, eamque Constantinus penitus extirpavit, sed Justinianus ipsam quoad contractum emptionis usui restituit, l. fin. C. de pact. pignor. Cujac. ubi sup. Leotard. de usur. q. 69. n. 17. & 31.

Pactum formale legis commissoria (de quo nobis sermo erit) ita concipiebatur, ut si pecunia debita non solveretur die præfinita, pignus cederet jure domini creditori. Quæ conventio ut iniqua, & captiosa miseris debitoribus, Jure Pontificio, ac nostro Regio damnatur. Molin. de just. & jur. tract. 2. disput. 324. num. 2. Tusch. lit. P. concl. 15. num. 15. & 16. Leotard. ubi proximè, Cujac. in cap. Significante, de pignor. Mantic. de tacit. convent. lib. 11. tit. 10. n. 19. Gait. de credit. cap. 4. num. 1102. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 123. num. 6. Morl. Empor. fur. tit. 9. quest. 14. num. 7. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de pignor. resol. ult. num. 1. & quamplures alii apud Barbof. collect. cap. Significante, c. 2. de pignor. atque Hermos. in l. 41. gloss. 2. n. 6. tit. 5. p. 5.

Idem pactum rejicitur à feudo, nec valet si convenerit, ut pecuniâ in tempore statuto non reddita, res obligata maneat ut feudalis penes creditorem, cap. 29. de feud. dat. leg. commiss. ubi Cuiac. Merlin. sup. num. 30. Surd. decis. 248. n. 14. Mntic. n. 9. Urfill. ad afflicti. decis. 368. num. 1.